

## Gemeenteraad

Vergadering van 2 juli 2024  
Bedrijfsvoering - Organisatieadvies

---

### **2024\_RAAD\_00032 Perspectiefnota 2024-2028**

#### **Auteur**

Johan van der Wal

#### **Overlegd met**

Vele collega's binnen de organisatie

#### **Portefeuillehouder**

M. Scheringa

#### **Andere betrokken portefeuillehouders**

J.H. Bats

B. Harmsma

T. Jongman

M. Smit

#### **Samenvatting**

Voor u ligt de Perspectiefnota (PPN) 2024–2028. Hierin informeren we u over de voortgang van de lopende begroting. Naast financiële informatie geven we ook beleidsmatig aan hoe we er voor staan. Daarnaast geven we in deze PPN de financiële kaders voor de meerjarenbegroting 2025-2028.

#### Dit jaar is de PPN anders van opzet

De aard van deze PPN is anders dan voorheen. Echt anders. Dan hebben we het niet over de voortgangsinformatie over het lopende jaar 2024. Nee, die informatie vindt u gewoon in deze PPN. Voortvarend zijn we aan de slag gegaan met de uitvoering van de afgesproken plannen. Zo zijn we in vrijwel alle kernen in gesprek over woningbouwlocaties en ook begonnen met uitgifte van kavels of verkoop van nieuwe woningen. Met ondernemers hebben we een ambitieuze economische agenda opgesteld, samen met Plaatselijk Belang Ossenzijl hebben we de tracéverkenning voor de ontsluitingsweg afgerond, de ondersteuning van onze inwoners krijgt extra aandacht o.a. door het maximaal bereiken van de doelgroep minimavoorzieningen en het ondersteunen van mantelzorgers, de uitvoering van het sport- en beweegakkoord vindt volop plaats, de stadsvisies voor Blokzijl en Vollenhove zijn nagenoeg gereed, we zijn volop bezig met de onderwijshuisvesting in diverse kernen en we hebben concrete stappen gezet om de lokale opwek van elektriciteit met windmolens mogelijk te maken.

Dat 'anders' zit in hem in het tweede deel waaruit onze PPN bestaat. Waar we voorheen een helder beeld richting de aanstaande programmabegroting konden schetsen, kunnen we dat nu niet. In de naam van dit belangrijke document is niet voor niets het woord 'perspectief' opgenomen. We willen u

en onze inwoners perspectief bieden. Voor het kunnen bieden van een goed perspectief is een stabiel financieel beeld voor de komende jaren een essentiële voorwaarde. Die stabiliteit ontbreekt. Het is nog steeds onduidelijk en frustrerend hoe het rijk omgaat met de tekorten in het gemeentefonds. De tekorten hebben een omvang van vele miljoenen voor ons als gemeente. De VNG heeft ons inmiddels wel laten weten dat we als gemeenten ons erop moeten voorbereiden dat de korting van het gemeentefonds van ruim € 3 miljard vanaf 2026 niet of slechts deels wordt teruggedraaid of verzacht.

### We blijven perspectief bieden

Om toch perspectief te blijven bieden aan inwoners en ondernemers in onze mooie gemeente en aan de brede welvaart te blijven werken, stellen we een pakket aan maatregelen voor om de gemeentelijke financiën op orde te houden. Dat pakket bestaat uit een combinatie van bezuinigingen, versoberen van voorzieningen en van lastenverzwaringen voor toeristen en voor inwoners. We kijken nadrukkelijker dan voorheen naar de kostendekkendheid van onze tarieven en gaan in onze ramingen en uitgaven scherper aan de wind zeilen. Door dat te doen kunnen we, hoe moeilijk het ons ook gemaakt wordt door het rijk, inwoners en ondernemers wel perspectief blijven bieden. In deze PPN doen we u daarom diverse voorstellen die daaraan bijdragen. Van investeringen in schuldhelpverlening, arbeidsmarkt, economie en onderwijsachterstanden tot aan fietspaden, begraafplaatsen, sport en diverse grote projecten, zoals het Steenwijkerdiep.

Gezien de impact van de maatregelen en voorstellen, is het meer dan ooit belangrijk om het gesprek hierover met u als raad te voeren en om duidelijke adviezen mee te krijgen. Adviezen die we later dit jaar kunnen vertalen in de gemeentelijke meerjarenbegroting. Zo kunnen we op een verantwoorde manier verder bouwen aan die brede welvaart van ons allemaal.

## **Beschrijving**

---

### **Inleiding**

Voor u ligt de Perspectiefnota 2024-2028 waarin we u informeren over de voortgang van de lopende begroting. Dat betekent dat naast financiële informatie, ook beleidsmatig is aangegeven hoe we er in het lopende jaar voor staan. Daarnaast geven we in de PPN de kaders voor de meerjarenbegroting 2025-2028 en hebben we de uitgaven voorkomende uit wettelijke opgaven, de zogenaamde 'onontkoombare uitgaven', in beeld gebracht. Nieuw dit jaar is dat we ook een aantal zaken aan u voorleggen waarvoor we uw advies vragen. Specifiek gaat het dan om de beleidskeuzes die wij hebben gemaakt en de maatregelen om het meerjarig begrotingssaldo te verbeteren.

### **Gewenst resultaat**

In te stemmen met de begrotingspositie (jaarschijf 2024), de onderliggende budgetafwijkingen en het beschikbaar stellen van een krediet van in totaal € 4.948.204. Tevens vragen uw raad in te stemmen met de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2025-2028.

### **Argumenten**

#### *1.1 We liggen in 78% van de gevallen op koers om de acties uit de begroting in 2024 uit te voeren.*

We maken in de PPN onderscheid tussen zaken waarvoor we uw instemming vragen, ter kennisname zijn en uw advies vragen. Via beslispunt 1 vragen uw raad om kennis te nemen van de voortgangsinformatie over het begrotingsjaar 2024, inclusief de kansen en uitdagingen die van invloed zijn op de realisatie van onze ambities. In 78% van de gevallen liggen we op koers om de in de Programmabegroting 2024-2027 voorgenomen acties dit jaar uit te voeren. Het financieel meerjarenperspectief vanaf 2025, inclusief het overzicht met de zogenaamde 'onontkoombare uitgaven' zijn tevens ter kennisname.

*1.2 Vanuit uw budgetrecht hebben we uw instemming nodig voor budgetafwijkingen in 2024 en kaders voor 2025.*

Via beslispunt 2 vragen uw raad om in stemmen met de begrotingspositie, voor zover het gaat om uitvoeringsjaar 2024. Ook vragen we u in te stemmen met de kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2025-2028, zoals de te hanteren percentages voor de loon- en prijscompensatie 2025.

*1.3. Vanuit uw budgetrecht vragen we ook om kredieten beschikbaar te stellen voor 2024.*

Beslispunt 3 is eveneens opgevoerd in relatie tot uw budgetrecht. Voor een aantal investeringen die we in 2024 plegen is nog geen of onvoldoende krediet beschikbaar. Voorbeelden zijn het project 'Steenwijkerdiep', inclusief de aankoop van het Welkoopland en het vervangen van een aantal bruggen, omdat vervanging niet kan wachten. We vragen u de kredieten beschikbaar te stellen voor een bedrag van in totaal afgerond € 5 miljoen.

*1.4 We willen met deze PPN uw advies vragen voor een aantal onderwerpen en de afwegingen die we hebben gemaakt.*

De financiële onzekerheden vanaf 2026 zijn nog onverminderd groot (zie financiële toelichting verderop in dit raadsvoorstel) en de vooruitzichten op adequate financiële compensatie door het rijk zijn er niet beter op geworden. Dat frustrerend, maar wel de werkelijkheid waar we mee te maken hebben. Wij vinden het daarom niet langer verantwoord om nog uit te gaan van de hoge bedragen aan compensatie door het rijk (zoals eerder vermeld in de vorige PPN en de huidige begroting). We willen daar graag met u over in gesprek gaan en vragen hierover uw advies. Datzelfde geldt voor de beleidskeuzes die we hebben gemaakt. We willen niet 'op slot' en willen blijven investeren voor onze inwoners en ondernemers. Voorbeelden zijn twee fietspaden die zijn opgenomen in het in december 2023 door uw raad vastgestelde Fietsplan Steenwijkerland. Ook vinden we het belangrijk om de grote projecten die zijn opgenomen in ons Coalitieakkoord 'Duurzaam Doorbouwen' integraal aan u voor te leggen. Het betreft: 1) Gebiedsontwikkeling en ontsluiting Ossenzijl, 2) Ontsluiting Blokzijl, 3) Unilocatie Voortgezet Onderwijs (VO) Steenwijkerland en 4) Museum Steenwijk.

We kunnen alleen investeren als we tegelijkertijd een aantal maatregelen nemen om onze financiën op orde te krijgen (de zogenaamde 'saldoverbeterende maatregelen'). Deze maatregelen zijn een combinatie van bezuinigingen, versoberen van voorzieningen en lastenverzwaringen voor toeristen en voor inwoners. We kijken verder nadrukkelijker naar de kostendekkendheid van onze tarieven. We stellen u voor om een aantal maatregelen sowieso in de meerjarenbegroting 2025-2028 op te nemen. Deze maatregelen hebben betrekking op het scherper ramen van enkele begrotingsposten, de bijstelling van de te verwachten bijdrage uit het BTW-compensatiefonds, de verhoging van de toeristen- en forensenbelasting en het kostendekkend maken van de tarieven voor afval en riool. Voor wat betreft de overige saldoverbeterende maatregelen zullen we een afweging later dit jaar maken op basis van uw adviezen en het dan voorliggende financieel beeld.

De Beleidskeuzes en saldoverbeterende maatregelen leggen we ter advisering aan u voor. Graag gaan we daarover met u in gesprek. De uitkomsten zullen we later dit jaar betrekken bij het opstellen van de Programmabegroting 2025-2028.

### **Kanttekeningen en risico's**

#### Financieel:

Het financieel meerjarenbeeld blijft onzeker. We verwachten dat het demissionair kabinet gemeenten slechts deels zal compenseren voor de tekorten vanaf 2026. Via de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds worden we hierover geïnformeerd. Zoals gebruikelijk zullen u nog vóór de

behandeling van de PPN in de raadsvergadering van 2 juli a.s. via een informatienota inzicht geven in de meerjarige gevolgen voor onze gemeente.

Enkele dagen voordat we de PPN hebben vastgesteld, is het Hoofdlijnenakkoord van de nieuwe landelijke coalitie bekend geworden. De financiële gevolgen voor gemeenten zijn nog niet in volle omvang bekend en hebben we daardoor nog niet verwerkt in deze PPN.

#### Beleidsmatig:

In de PPN is per bestuursprogramma een overzicht gegeven van de kansen en uitdagingen. De beschrijvingen zijn veelal kwalitatief van aard. In de Programmabegroting 2025-2028 zullen we de (financiële) risico's nader in kaart brengen, kwantificeren en indien noodzakelijk passende beheersmaatregelen treffen.

#### **Duurzaamheid en social return**

N.v.t.

#### **Financiële toelichting**

Het geraamde begrotingssaldo voor 2024-2028 komt uit op (bedragen x € 1.000):

| Meerjarenbeeld                                                      | 2024           | 2025           | 2026           | 2027           | 2028            |
|---------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|-----------------|
| <b>Saldo door de raad vastgestelde Programmabegroting 2024-2027</b> | <b>761</b>     | <b>755</b>     | <b>- 6.544</b> | <b>- 7.923</b> | <b>-</b>        |
| <b>Saldo begroting 2028 (toevoegen extra jaarschijf)</b>            |                |                |                |                | <b>- 8.365</b>  |
| Diverse informatienota's gemeentefonds                              | 2.694          | 3.109          | 2.800          | 4.284          | 4.984           |
| Raadsbesluiten tot en met de vergadering van 23 april 2024          | - 669          | - 44           | - 29           | - 9            | 20              |
| Autonome ontwikkelingen                                             | - 672          | - 1.303        | - 1.552        | - 1.535        | - 1.669         |
| Financiële mutaties                                                 | - 2.468        | - 970          | - 1.743        | - 1.431        | - 1.139         |
| Onontkoombare uitgaven                                              | -              | - 1.354        | - 634          | - 472          | - 471           |
| Beleidskeuzes (ind. projecten)                                      | 2.024          | - 3.401        | - 1.185        | - 1.020        | - 3.133         |
| <b>Subtotaal</b>                                                    | <b>909</b>     | <b>- 3.963</b> | <b>- 2.344</b> | <b>- 183</b>   | <b>- 1.408</b>  |
| <i>Waarvan structureel</i>                                          | <i>1.777</i>   | <i>- 472</i>   | <i>- 1.617</i> | <i>- 407</i>   | <i>- 1.918</i>  |
| <i>Waarvan incidenteel</i>                                          | <i>- 2.893</i> | <i>- 3.491</i> | <i>- 727</i>   | <i>224</i>     | <i>510</i>      |
| <b>Saldo PPN 2024, excl. saldoverbeterende maatregelen</b>          | <b>- 354</b>   | <b>283</b>     | <b>- 8.161</b> | <b>- 8.330</b> | <b>- 10.283</b> |
| Saldoverbeterende maatregelen                                       | -              | 4.500          | 5.000          | 5.300          | 5.400           |
| <i>Waarvan structureel</i>                                          | -              | 4.500          | 5.000          | 5.300          | 5.400           |
| <i>Waarvan incidenteel</i>                                          | -              | -              | -              | -              | -               |
| <b>Saldo PPN 2024-2028, ind. saldoverbeterende maatregelen</b>      | <b>- 354</b>   | <b>4.783</b>   | <b>- 3.161</b> | <b>- 3.030</b> | <b>- 4.883</b>  |

+ = voordeel

Uit de tabel wordt duidelijk dat zonder saldoverbeterende maatregelen we afstevnen op forse tekorten van ruim € 8 miljoen in 2026 oplopend tot ruim € 10 miljoen in 2028. In hoofdstuk 3 lichten we dit nader toe.

De financiële onzekerheden vanaf 2026 (het zogenaamd 'financieel ravijnjaar') zijn nog steeds groot. Net als alle andere gemeenten worden we geconfronteerd met fors lagere inkomsten van het rijk. De vooruitzichten op financiële compensatie door het demissionair kabinet en later via het nieuwe kabinet zijn niet goed. Het is inmiddels duidelijk geworden dat het demissionair kabinet de financiële problemen voor gemeenten slechts deels zal oplossen. De VNG heeft laten weten dat we als gemeenten ons erop moeten voorbereiden dat de korting van het gemeentefonds van macro € 3 miljard - € 7 miljoen voor Steenwijkerland - niet of slechts deels wordt teruggedraaid of verzacht. Bovendien zien we in de uitingen van de VNG de oploep van de tekorten vanaf 2027 niet langer terug.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat we anders naar het financieel meerjarenbeeld kijken dan ten tijde van het opstellen van de begroting. We vinden het niet langer verantwoord om nog uit te gaan van de hoge bedragen aan compensatie door het rijk. We kiezen er daarom voor om

andere, voorzichtiger, aannames te plegen en alvast maatregelen te treffen om ons meerjarig saldo te verbeteren. Voor de compensatie door het rijk hanteren we nu de volgende aannames:

| <b>Financieel ravijn</b>                 | <b>2026</b>                           | <b>Vanaf 2027</b>                  |
|------------------------------------------|---------------------------------------|------------------------------------|
| Alle gemeenten (inzet VNG)               | € - 3 miljard (was € - 3 miljard)     | € - 3 miljard (was € - 5 miljard)  |
| Gemeente Steenwijkerland                 | € - 7 miljoen (was € - 7 miljoen)     | € - 7 miljoen (was - € 12 miljoen) |
| Minimaal % aan compensatie door het rijk | 50% (was 75%)                         | 50% (was 75%)                      |
| Verwachte compensatie door het rijk      | € + 3,5 miljoen (was € + 5,3 miljoen) | € + 3,5 miljoen (was € 9 miljoen)  |

Ter illustratie zijn hieronder de nieuwe aannames geprojecteerd op het meerjarig saldo van deze PPN, zoals gepresenteerd in tabel 1. Dat resulteert in het volgende fictief meerjarenbeeld:

#### **Bedragen x € 1.000**

| <b>Meerjarenbeeld</b>                                    | <b>2025</b>  | <b>2026</b> | <b>2027</b> | <b>2028</b>    |
|----------------------------------------------------------|--------------|-------------|-------------|----------------|
| Saldo PPN 2024-2028, incl. saldoverbeterende maatregelen | 4.783        | - 3.161     | -3.030      | - 4.883        |
| Aanname: compensatie rijk voor 'financieel ravijn'(50%)  |              | + 3.500     | + 3.500     | + 3.500        |
| <b>Fictief saldo PPN 2024-2028</b>                       | <b>4.783</b> | <b>339</b>  | <b>470</b>  | <b>- 1.383</b> |

+ = voordeel

Indien het rijk ons compenseert met een structureel bedrag van € 3,5 miljoen dan kunnen we behalve voor 2028 een sluitend meerjarenperspectief aan u presenteren.

#### **Communicatie en participatie**

We zullen een persbericht uitbrengen.

#### **Uitvoering en planning**

De PPN bevat voortgangsinformatie over 2024, inclusief financiële mutaties. Daarnaast geven we de kaders voor de Programmabegroting 2025-2028 die in november voorligt ter vaststelling voor uw raad.

#### **Is het besluit openbaar?**

Ja

#### **Besluit**

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. De gemeenteraad neemt kennis van:

a) De voortgangsinformatie over het begrotingsjaar 2024, inclusief de kansen en uitdagingen zoals vermeld in hoofdstuk 2;

b) Het financieel beeld zoals weergegeven in hoofdstuk 3;

c) De onontkoombare uitgaven zoals opgenomen in bijlage 6.2.

2. De gemeenteraad besluit in te stemmen met:

a) De begrotingspositie zoals weergegeven in hoofdstuk 3.3 voor zover het de jaarschijf 2024 betreft;

b) De financiële mutaties zoals opgenomen in bijlage 6.1;

c) De Programmabegroting 2024-2027 overeenkomstig 2a en 2b te wijzigen;

d) De kaders voor de samenstelling van de Programmabegroting 2025-2028 zoals opgenomen in hoofdstuk 4;

e) Het saldo van de jaarschijven 2025 t/m 2028 zoals opgenomen in hoofdstuk 3.3 te betrekken bij de samenstelling van de Programmabegroting 2025-2028.

f) Het wijzigen van de renteomslag 2024 van 1,0% voor de algemene dienst en 0,8% voor de grondexploitatie naar 0,9% respectievelijk 0,75%.

3. De gemeenteraad besluit voor 2024 een krediet beschikbaar te stellen van in totaal € 4.948.204 voor:

a) 'Verbouwing station' van € 55.000;

b) 'Wetering: vervangen twee verkeersbruggen' van € 100.000;

c) 'Vervangen keermuur Vollenhove' van € 293.000;

d) 'Vervangen verkeersbrug Worstdijk Kuinre' van € 83.204;

e) 'Vervangen brug Belterweg in Belt Schutsloot' van € 750.000;

f) 'Vervangen riolering Wetering' van € 850.000;

g) 'OEC 't Ravelijn Steenwijk, plaatsing units' van € 195.000;

h) 'Steenwijkerdiep, incl. aankoop Welkoop pand' van € 2.622.000.

4. De gemeenteraad wordt gevraagd advies te geven over:

1. Hoe om te gaan met de onzekerheid omtrent de omvang van het gemeentefonds en de gehanteerde aanname van structurele compensatie door het rijk van € 3,5 miljoen vanaf 2026.

2. De beleidskeuzes zoals opgenomen in hoofdstuk 3.4.

3. De saldoverbeterende maatregelen in hoofdstuk 3.5 in relatie tot de beleidskeuzes in hoofdstuk 3.4.